

"Afetlerin Mağduru Değil, Onarıcısı Kadınlar" Projesi

Çevrimiçi Eğitimler Etki Değerlendirme Raporu

Aralık 2025

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

KADAV, ARY 117, "Afetlerin Mağduru Değil, Onarıcısı Kadınlar" Projesi

Çevrimiçi Tematik Eğitimler Etki Değerlendirme Raporu

Aralık 2025

AMAÇ

Bu etki değerlendirme raporu; proje kapsamında toplam 12 saat olarak uygulanan çevrimiçi eğitimlerin projeye katılan kadın örgütlerinin kavramsal değişimini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. 5 başlıkta uygulanan eğitimlerin amacı; katılan örgütlerin, afet yönetimi ve toplumsal cinsiyet eşitliği ilişkisi, hak temelli yaklaşım, afet risk yönetimi, uluslararası savunuculuk araçlarının içerdiği norm ve standartlar hakkında donanımlarını güçlendirmek, örgütlerin kendi afet risk yönetimi planlarından başlayarak yerel savunuculuk kapasitesi edinmelerine katkı sağlamaktır.

YÖNTEM

Eğitimlerin amacı doğrultusunda gerçekleştirilmesi öncesinde ön test, tamamlandıktan sonra ise son test uygulanarak karşılaştırılmalı analiz yapılmıştır. Ön ve son testler, katılımcıların temel bilgilerini ve kavramsal anlayışlarını değerlendirmek ve eğitimlerin tamamlanmasının ardından gözlemlenen değişiklikleri ölçmek için tasarlanmış yapılandırılmış anketlerden oluşuyordu. Analizi nitel olarak güçlendirmek amacıyla ayrıca çevrimiçi eğitimlerin video kayıtları izlendi. Bu, katılımcıların katılım düzeylerinin, geri bildirimlerde tekrarlanan temaların ve oturumlar sırasında paylaşılan spontan yansımaların belgelenmesini sağladı ve bulgulara bağlamsal derinlik kazandırdı. Son testin soru setinde "Bu proje kapsamında aldığınız eğitim programı sizin için hangi açılardan faydalı oldu?" türünde doğrudan etkiye yönelik sorular da soruldu.

Eğitimler;

- Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı afet yönetiminde uluslararası standartlar
- Afet sırasında ve sonrasında kadınlara yönelik şiddetle mücadele ve kadın sağlığı
- Geniş anlamıyla bakım emeği ve afetlerin kadınların bakım yükü üzerindeki etkisi
- Toplumsal cinsiyete duyarlı afet müdahalesinin geliştirilmesinde yerel mekanizmaların rolü ve yerel savunuculuk
- Örgütsel afet yönetimi planlaması nedir? Nasıl hazırlanmalı ve uygulanmalıdır?

başlıklarından oluşmaktadır.

Konuların geniş kapsamlı olması nedeniyle soru-yanıt ve görüş belirtmeye ayrılan süre genellikle çok kısıtlı olmakla birlikte; katılımcıların eğitimler sırasındaki geri dönüşleri genellikle “yeni çok şey öğrendim” şeklinde olmuştur. Eğitimlerin tekrarını ya da detaylarına inilemeyen alt başlıklarla ilgili başka oturumlar yapılması talepleri dile getirilmiştir.

Soru seti her bir eğitimin konusuna spesifik olarak ayrı ayrı odaklanmayıp ağırlıklı olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı afet risk yönetimi konusundaki kavramsal gelişimi ölçmeye yöneliktir. Projenin temel faaliyetlerinden biri olması nedeniyle örgütsel afet risk yönetimi konusunu içeren sorular da keza ağırlıktadır. Karşılaştırmalı analiz, cinsiyet duyarlı afet risk yönetimi, hak temelli yaklaşımlar ve örgütsel hazırlık ile ilgili temel kavramlardaki değişiklikleri belirlemeye odaklandı.

Değerlendirme, kısa vadeli gerçek bilgilerin akılda kalıcılığını ölçmek yerine, katılımcıların afet risk yönetimini cinsiyet eşitliği ve hak temelli bir bakış açısıyla ele alma becerilerindeki değişiklere öncelik verdi. Bu nedenle metodoloji, öğrenme çıktıların bütünsel bir değerlendirmesini sağlamak ve katılımcı kadın örgütlerinin hem ölçülebilir bilgi kazanımlarını hem de algılanan öğrenme deneyimlerini yakalamak için nicel ve nitel unsurları bir araya getirmektedir.

ÖZET

Eğitimlerin genel olarak **kavramsal dönüşüme** yol açtığı belirgin şekilde ortaya çıkmıştır.

Ön Testte; **Afet**; acil durum & müdahale, **kadınlar**; etkilenen / korunması gereken grup, **toplumsal cinsiyet** özel ihtiyaçlar (hijyen, güvenlik) olarak tanımlanırken;

Son Testte; **Afet**; Önleme – hazırlık – iyileşme süreci, **kadınlar**; karar alıcı, özne, savunucu, **toplumsal cinsiyet** hak temelli, yapısal yaklaşım olarak tanımlanmıştır.

Karşılaştırma tablosu;

Analiz Alanı	Ön Testten Örnek İfade	Son Testten Örnek İfade
Afet Algısı	“Afet sonrası kadınların özel ihtiyaçları”	“Afet planlarının tüm aşamalarında eşitlik”
Toplumsal Cinsiyet	“Kadınların korunması gerekir”	“Kadınlar karar alıcı olmalı”
Önleyici Politikalar	Dolaylı / sınırlı vurgu	Planlama ve politika temelli yaklaşım
Yerel Katılım	Belirsiz veya bireysel	Yerel mekanizmalar ve savunuculuk
Örgütsel Hazırlık	Eksikliklerin tespiti	Kurumsal dayanıklılık yaklaşımı

Son test sorularına verilen yanıtlar genel olarak;

- Afet, teknik bir kriz değil; eşitsizlikleri derinleştiren toplumsal bir süreç olarak,
- Kadınların konumu sadece “yardım alan” değil, afet yönetiminin aktif öznesi olarak,

- Savunuculuk bireysel farkındalıktan ziyade örgütlü, yerel ve kurumsal savunuculuk olarak,
- Örgütsel dayanıklılık sadece fiziksel güvenlik değil; politika, veri, süreklilik ve kurumsal kapasite olarak tanımlanmıştır.

BULGULAR

Afet ve toplumsal cinsiyet algısı:

Katılımcılar, ön testte “Afetlere müdahalede toplumsal cinsiyet eşitliği başlıklı herhangi bir toplantıya katıldınız mı? sorusuna % 58,3 oranında evet yanıtı verdikleri halde ön test yanıtları, katılımcıların afetlerde toplumsal cinsiyet eşitliğini ağırlıklı olarak **kadınların özel ihtiyaçlarının gözetilmesi** üzerinden tanımladığını göstermiştir. Bu aşamada yaklaşımın, daha çok afet sonrası döneme ve korunma ihtiyacına odaklandığı görülmüştür.

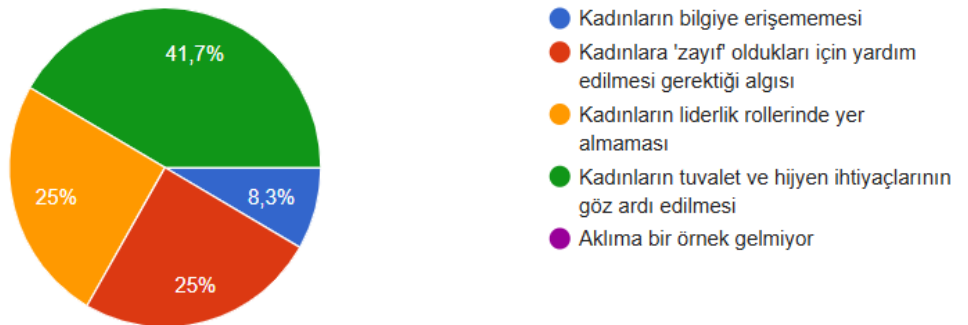
Örneğin; *Afetlere müdahalede toplumsal cinsiyet eşitliği denince aklınıza gelen ilk şey nedir?* sorusuna katılımcıların % 50 si kadınların ihtiyaçlarının özel olarak dikkate alınması şeklinde yanıt vermiştir.

24 yanıt

Bir afet anında cinsiyetçi yaklaşımlara dayalı eşitsizliklere örnek olarak aklınıza ilk gelen nedir? Sorusuna ise % 42 oranında kadınların tuvalet ve hijyen ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi şeklinde yanıtlanmıştır.

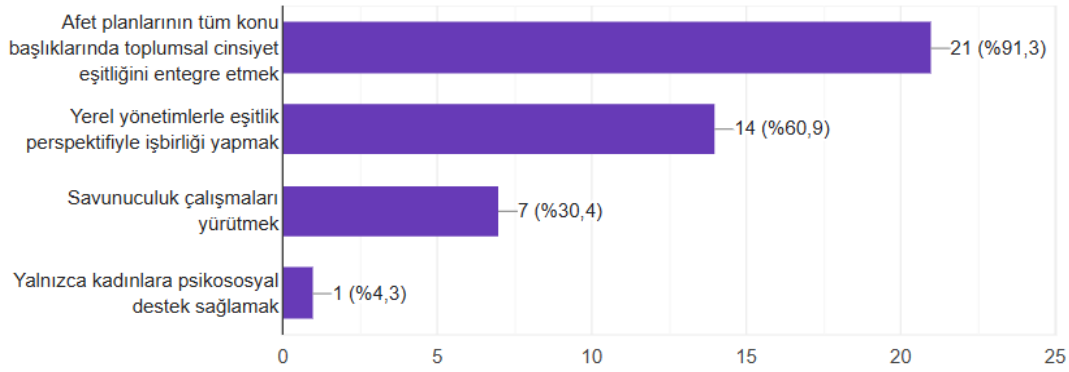
24 yanıt

Buna mukabil, son test yanıtlarında belirgin bir kavramsal ve politik dönüşüm görülmüştür. Katılımcılar, toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetimini yalnızca ihtiyaç temelli bir yaklaşım olarak değil; **afet planlarının tüm aşamalarına yayılan, yapısal ve hak temelli bir politika alanı** olarak tanımlamıştır.

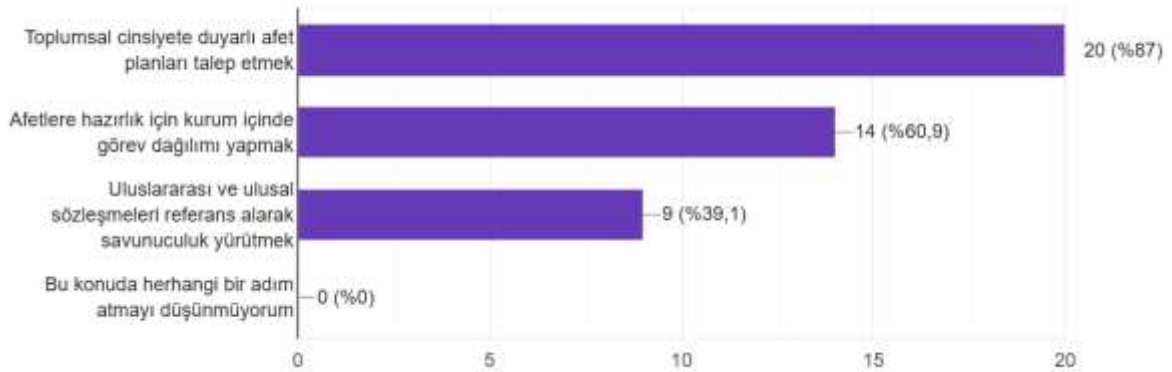
Örneğin; *Afetlere müdahalede toplumsal cinsiyet eşitliği için hangi faaliyetler uygundur?* Sorusunun “yalnızca kadınlara psikososyal destek sağlamak” seçeneği %4,3 oranında işaretlenirken; “Afet planlarının tüm konu başlıklarında cinsiyet eşitliğini entegre etmek” seçeneği % 91,3 oranında seçilmiştir.

23 yanıt

Bu proje kapsamında aldığınız eğitimden sonra kendi örgütünüzde ya da yerelde hangi adımları atmayı düşünüyorsunuz? sorusuna % 87 oranında toplumsal cinsiyete duyarlı afet planları talep etmek şeklinde yanıt verilmesi “afet planlarının tüm aşamalarına yayılan, yapısal ve hak temelli bir politika alanı olarak tanımladı” cümlesini doğrulayan bir başka gösterge olmuştur.

23 yanıt

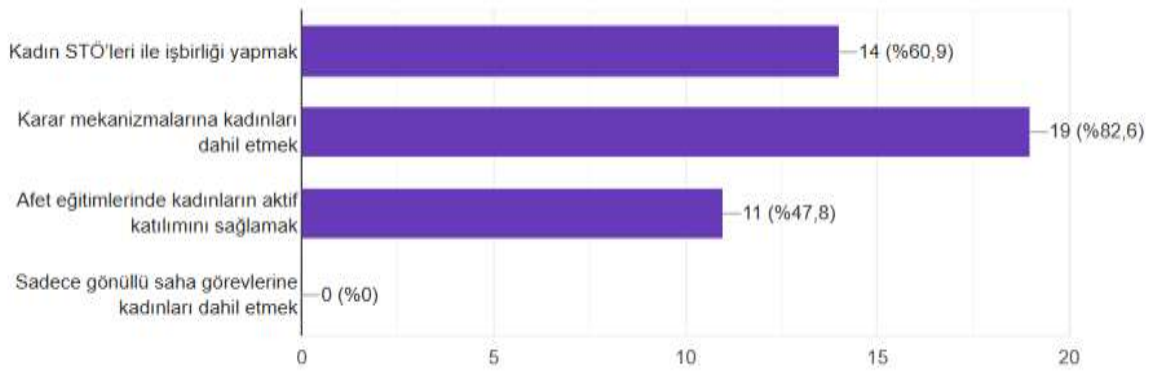

Kadınların Afet Yönetiminde Yer alması

Ön test ve son testte biri birine yakın sonuçların ortaya çıktığı kavram, kadınların karar alma mekanizmalarına katılması hakkında görülmüştür. Ön testte “Kadınlar sizce afet yönetimine nasıl dahil olabilirler? Sorusuna %91 oranında yerel mekanizmalarda temsil edilerek yanıtı verilmiştir.

Son testte ise *Kadınların afet yönetimine katılımını güçlendirmek için hangi adımlar atılabilir?* Sorusu % 82 oranında karar mekanizmalarına kadınları dahil etmek şeklinde yanıtlanmıştır.

23 yanıt

Ayrıca, son testin birden fazla seçeneğin seçilmesine olanak veren diğer sorularında da kadınların karar alma mekanizmalarında yer alması eşitlik politikalarının afet yönetimine entegre edilmesinde yüksek oranda önemli bir kriter olarak seçilmiştir.

Genel olarak bütün başlıklarda ön test – son test arasında belirgin fark varken bu sonucun çıkması; anketleri yanıtlayan kadın örgütlerinin, Türkiye kadın hareketinin, başta siyaset olmak üzere bütün toplumsal mekanizmalarda eşit temsil ve kadınların karar mekanizmalarına katılması konusundaki etkin mücadelesinin bir parçası olmalarıyla açıklanabilir.

Örgütsel afet risk yönetimine hazırlık

Örgütsel afet hazırlığı ve dayanıklılık başlığında ise ön testte daha çok mevcut eksikliklere odaklanan yanıtlar öne çıkarken, son testte **politikalar, yönergeler, veri güvenliği ve sürdürülebilir örgütsel kapasite** vurgusunun güçlendiği görülmüştür.

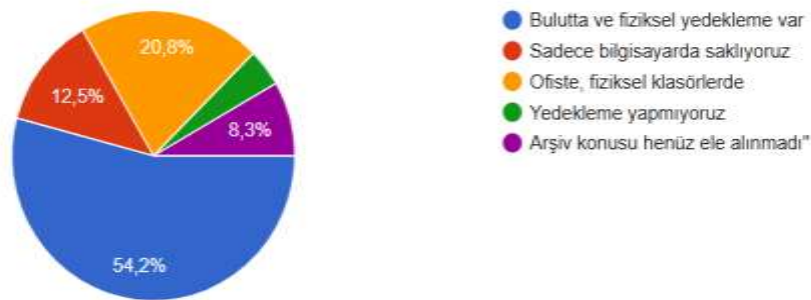
Katılımcı örgütlerin bu başlıktaki sorulara ön testte verdikleri yanıtlar ağırlıklı olarak “hazırlıksız” olduklarını göstermiştir.

Örgütünüzün kendi afetlere hazırlık politika belgesi / yönergesi var mı? Sorusuna %63 oranında hayır yanıtı, %20 oranında düşündük ama hiçbir şey yapmadık yanıtı verilmiştir.

Örgüt merkezinizin depreme dayanıklı olup olmadığını biliyor musunuz? Sorusuna %41 oranında evet yapı kontrol raporumuz var yanıtı verilmiştir. Yangın güvenliği önlemleri var mı? Sorusu ise % 42 oranında bazı önlemler var ama eksikler de var şeklinde yanıtlanmıştır.

Örgütünüzün arşivini nerede koruyorsunuz? Ofiste ise yangın veya deprem durumları için yedeği var mı? Sorusu ise şu şekilde yanıtlandı:

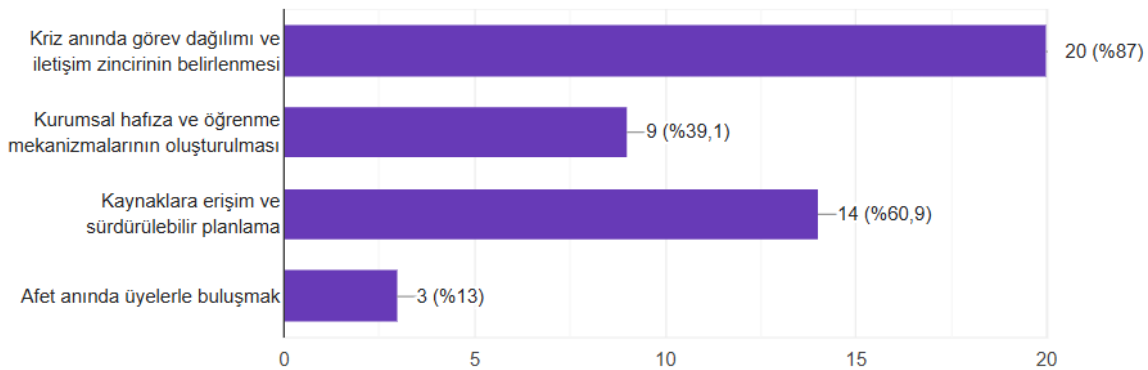
24 yanıt

Son testte örgüt arşivi ile ilgili; Örgüt arşivini afet risklerine karşı korumak için hangi yöntemler uygundur? Sorusuna %87 oranında dijital yedekleme yapmak yanıtı verilmiş olması “örgütsel afet yönetimi” eğitiminin olumlu etkisini göstermektedir.

Asıl önemli etkinin ise örgütsel dayanıklılık algısının aşağıdaki yanıtlarla somutlanan dönüşümüdür. Afetlere karşı örgütsel dayanıklılık aşağıdakilerden hangilerini içerir?

23 yanıt

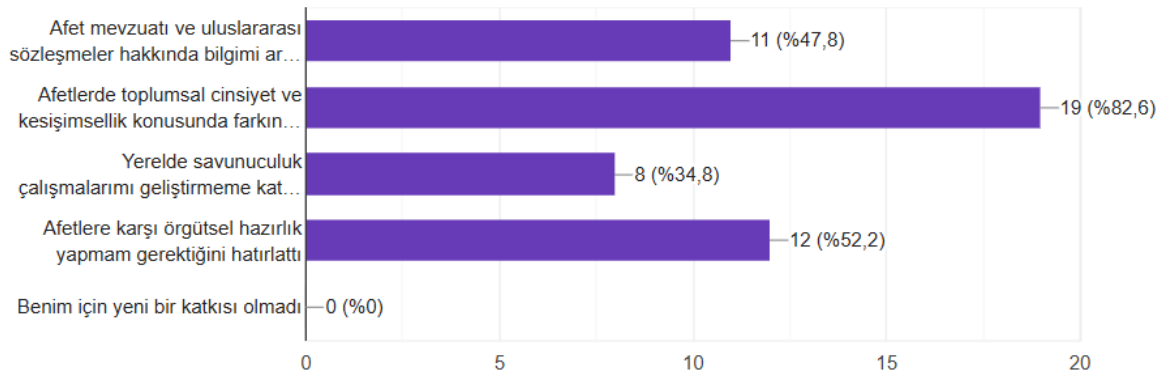

Katılımcıların geribildirimi

Eğitim programının katılımcıların yalnızca bilgi düzeyini artırmadığını; aynı zamanda afet risk yönetimini **yapısal eşitsizlikler bağlamında analiz edebilme, yerel savunuculuk geliştirme ve örgütsel dayanıklılığı güçlendirme** yönünde anlamlı bir dönüşüm yarattığını göstermiştir.

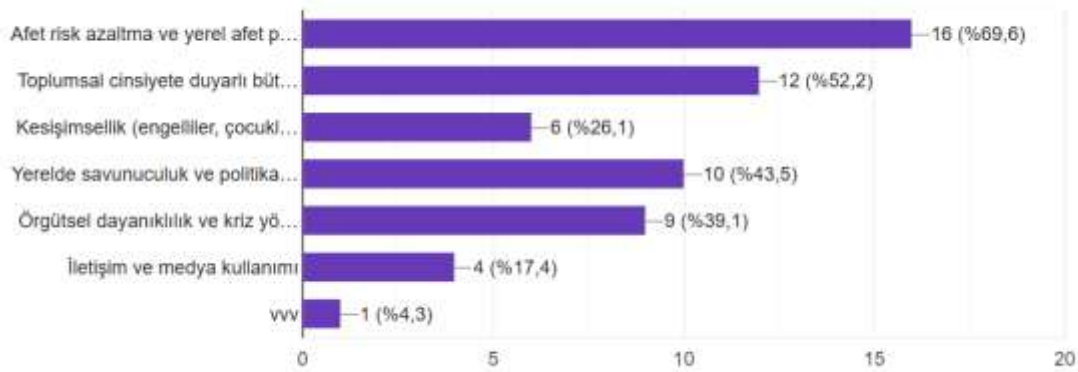
Katılımcıların % 83'ü “*Bu proje kapsamında aldığınız eğitim programı sizin için hangi açılardan faydalı oldu?*” sorusuna afetlerde toplumsal cinsiyet ve kesişimsellik konusunda farkındalığımı arttı yanıtı verdi.

23 yanıt

Bu proje kapsamında aldığınız eğitimden sonra hangi konularda daha fazla eğitim / kapasite geliştirme ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna ise % 70 oranında “Afet risk azaltma ve yerel afet planları hazırlama” yanıtı verilmiş olması katılımcıların yerel savunuculuk için motive olduklarını ve daha çok desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymuştur.

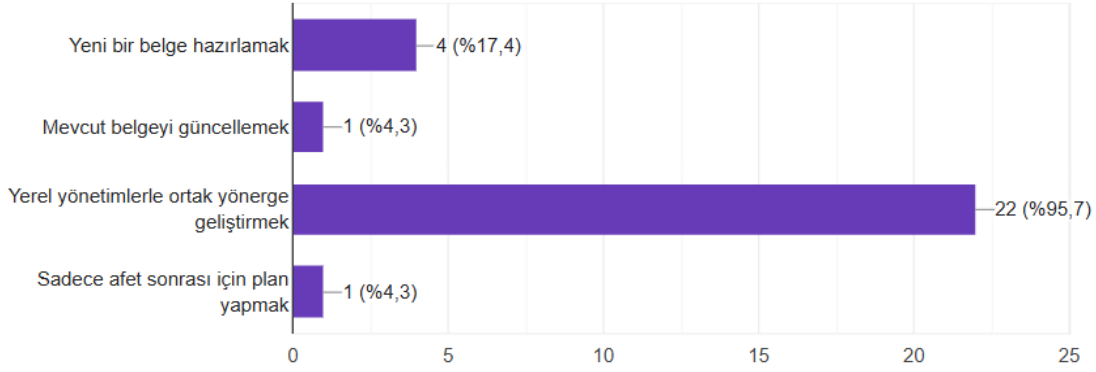
23 yanıt

Katılımcıların örgütsel afet risk yönetimi planı ile ilgili *Afetlere hazırlık politika belgesi/yönergesi için hangi yaklaşım uygundur?* Sorusuna %95 oranında “Yerel yönetimlerle ortak yönerge geliştirmek”

yanıtı vermiş olması ise sorunun kendi bağlamından ziyade yerel savunuculuk konusundaki güçlü motivasyonu ortaya koymaktadır.

23 yanıt

SONUÇ

Bu etki değerlendirme raporu kapsamında gerçekleştirilen ön test–son test karşılaştırmalı analiz, proje kapsamında uygulanan çevrimiçi tematik eğitimlerin katılımcı kadın örgütlerinde **belirgin bir kavramsal ve politik dönüşüm yarattığını** ortaya koymaktadır. Etkileşim olanağının ve zamanın çok sınırlı olduğu çevrimiçi ortamda uygulanmasına karşın ortaya çıkan bu sonuç sadece eğitmenlerin başarısını değil katılımcıların yüksek motivasyonunu da ortaya koymaktadır.

Eğitimler öncesinde afet, ağırlıklı olarak **acil müdahale ve afet sonrası ihtiyaçlar** çerçevesinde ele alınırken; toplumsal cinsiyet eşitliği ise daha çok kadınların hijyen, güvenlik ve korunma gibi **özel ihtiyaçları** üzerinden tanımlanmıştır. Eğitimler sonrasında ise afetin, **önleme–hazırlık–iyileşme döngüsünü kapsayan**, eşitsizlikleri derinleştiren **yapısal bir toplumsal süreç** olduğu yönünde güçlü bir kavrayışın geliştiği görülmektedir. Bu dönüşüm, toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetiminin yalnızca müdahale aşamasında değil, afet planlarının tüm aşamalarında **hak temelli bir yaklaşımla** ele alınması gerektiğine dair ortak bir kavrayışa işaret etmektedir.

Benzer biçimde, kadınların afet yönetimindeki konumuna ilişkin algının da önemli ölçüde dönüştüğü görülmüştür. Ön testte kadınlar daha çok afetlerden etkilenen ve korunması gereken bir grup olarak tanımlanırken, son testte kadınların **karar alma mekanizmalarına katılan, savunuculuk yürüten ve afet yönetiminin aktif öznesi olan aktörler** olarak konumlandırıldığı görülmektedir.

Örgütsel afet risk yönetimi başlığında elde edilen bulgular, eğitimlerin en somut etkilerinden birine işaret etmektedir. Ön testte katılımcı örgütlerin büyük çoğunluğunun kendi afet hazırlık politika belgelerinin bulunmadığı, fiziksel ve dijital güvenlik önlemlerinin ise sınırlı ve parçalı olduğu görülmüştür. Son testte ise örgütsel afet hazırlığının yalnızca bina güvenliği ile sınırlı olmadığı;

politikalar, yönergeler, veri güvenliği, dijital yedekleme ve çalışma sürekliliği gibi unsurları kapsayan bütünlüklü bir **örgütsel dayanıklılık** yaklaşımının benimsendiği açıkça ortaya çıkmıştır.

Katılımcı geri bildirimleri de bu dönüşümü destekler niteliktedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu eğitimlerin, afetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kesişimsellik konularında farkındalıklarını artırdığını; yerel afet planlarına müdahil olma, toplumsal cinsiyete duyarlı afet planları talep etme ve yerel yönetimlerle ortak savunuculuk yürütme konusunda motivasyonlarını güçlendirdiğini ifade etmiştir.

Özellikle afet risk azaltma ve yerel afet planları hazırlama konularında dile getirilen ileri eğitim ve kapasite geliştirme talepleri, projenin yerel savunuculuk potansiyelini görünür kılmaktadır.

Sonuç olarak, bu proje kapsamında yürütülen eğitimler, katılımcı kadın örgütlerinin afet risk yönetimine ilişkin bilgi düzeylerini artırmanın ötesine geçerek; **hak temelli, toplumsal cinsiyet eşitliğini merkeze alan ve yerel savunuculukla bütünleşen bir perspektifin güçlenmesine** katkı sunmuştur. Bu bulgular, kadın örgütlerinin afet risk yönetimi alanında yalnızca izleyici değil, **politik özne ve dönüştürücü aktörler** olarak konumlanmasının mümkün ve gerekli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

ÖNERİLER

Bu etki değerlendirme raporunda ortaya çıkan bulgular, eğitim programının katılımcı kadın örgütlerinde kavramsal dönüşüm ve savunuculuk motivasyonu yarattığını göstermektedir. Bu dönüşümün kalıcı ve yaygın bir etkiye dönüşebilmesi için aşağıdaki önerilerin hayata geçirilmesi önem taşımaktadır.

1. Eğitimlerin Derinleştirilmesi ve Sürekliliğinin Sağlanması

Katılımcı geri bildirimleri, özellikle **afet risk azaltma, yerel afet planları hazırlama ve örgütsel afet risk yönetimi planlarının uygulanması** konularında daha fazla eğitime ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda:

- Eğitimlerin daha uzun süreli ve modüler biçimde sürdürülmesi,
- Uygulama örnekleri ve vaka çalışmalarıyla desteklenmesi,
- Farklı yerel bağlamlara uyarlanabilir içeriklerin geliştirilmesi önerilmektedir.

2. Örgütsel Afet Risk Yönetimi Planı Hazırlıklarının Yaygınlaştırılması

Ön test ve son test sonuçları, örgütlerin büyük bölümünün afetlere hazırlık konusunda yapısal eksiklikler yaşadığını; ancak eğitimler sonrasında bu alanda güçlü bir farkındalık geliştiğini göstermektedir.

Bu kapsamda:

- Kadın örgütleri için **toplumsal cinsiyete duyarlı örgütsel afet risk yönetimi planı** hazırlama rehberlerinin geliştirilmesi,
- Örgütlerin kendi iç politika belgelerini oluşturma süreçlerinde teknik destek sağlanması,
- Dijital arşivleme ve veri güvenliği konusunda kapasite güçlendirme çalışmaları yürütülmesi öncelikli adımlar olarak değerlendirilmektedir.

3. Yerel Savunuculuğun Güçlendirilmesi

Son test sonuçları, katılımcıların bireysel farkındalığın ötesine geçerek **örgütlü, yerel ve kurumsal savunuculuk** yürütme yönünde güçlü bir motivasyon geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda:

- Kadın örgütlerinin yerel afet risk azaltma planlarına (İRAP), belediye stratejik planlarına ve ilgili yerel politikalara müdahil olabileceği mekanizmaların desteklenmesi,
- Yerel yönetimlerle kadın örgütleri arasında kalıcı işbirliği ve diyalog alanlarının oluşturulması,
- Yerel düzeyde savunuculuk ağlarının güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması önemli görülmektedir.

4. Kadınların Karar Alma Mekanizmalarına Katılımının Kurumsallaştırılması

Kadınların afet yönetiminde karar alma süreçlerine katılımı, hem ön test hem son testte yüksek oranda vurgulanan bir başlık olmuştur. Bu güçlü talebin somut sonuçlara dönüşebilmesi için:

- Yerel afet yönetimi mekanizmalarında kadınların ve kadın örgütlerinin temsiline ilişkin açık ve bağlayıcı düzenlemelerin savunulması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin afetle ilgili tüm kurullara ve komisyonlara entegre edilmesi,
- Kadınların bilgi ve deneyimlerinin karar süreçlerine sistematik biçimde aktarılmasını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Son Olarak; Toplumsal cinsiyete duyarlı afet risk yönetimi alanında bilgi üretiminin sürdürülmesi önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda kadın örgütlerinin ileriye taşıyıcı önemli bir rol üstlenecekleri dikkate alınmalıdır.

Hazırlayan: Nilüfer Güngörmez

Katkıda bulunanlar: Özgül Kapdan – Özgür Başpınar Aktükün

Bu etki değerlendirme raporu, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve STGM tarafından yürütülen Afet Risk Yönetiminde STÖ'lerin Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi'nin katkısıyla Kadınlarla Dayanışma Vakfı tarafından hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla KADAV'nın sorumluluğundadır. Avrupa Birliği'nin ve STGM'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

kadınlar dayanışma vakti
women's solidarity foundation

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi